

Felvidéki Híradó.

KÖZMŰVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, IPAR-, KERESKEDELMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési árak:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	4 >
Negyed évre	2 >

Felolvasó szerkesztő:

BÉREZ GYULA BÁNYI JÁNOS

Kiadóhivatal: a turóc-szt.-mártoni „Magyar Nyomda”.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, hirdetések és előfizetések a kiadóhivatalra címezve Turóc-Szt.-Mártonba küldendők.

Főmunkatárs:

Hirdetések legutányosabban, árszabály szerint.

Lapunk számára hirdetéseket — eredeti árakban — minden bel- és külföldi hirdetési iroda fogad el.

Husvétel.

A nagy hét bevégeződött; következik reá a feltámadás napja, ünnepe.

Ki ne tudná, hogy nagy szeretetnek nagy ünnepe ez?

Olyan az ember, ha szíve nincsen, mint az irányát vesztett hajó. Nem él, ha nem szeret, és nem üdvözöl, nem lehet boldog, ha nem szeretik. Az életnek csak akkor van némi becsé, értéke, ha az emberek szeretik egymást őszintén, önzetlenül.

És ha borús felhők támadnak is időnkint életünk napjaiban, még azokon keresztül is utat tör magának a szeretet. És ha miukat szívünk irányja, vagy csapások és szerencsétlenség komor, sőt szomorú életnézethez vezetett; ha örömtűn megszűnt teljesen; ha nagy megröbáltatások s oly siralom völgye előtt állunk, melyen át az igaz szívű embernek egyedül kell megtenni az útját: akkor is a szeretet jobban, biztosabban segíthet rajtunk, mint bármely kedvező körülmény, melybe végzetünk később esetleg állított.

Gondolkodjunk kedvesim! értsük meg a feltámadás magasztos eszméjét, üdvözöljük nagy napját. Erre int, ezt parancsolja nekünk a vallás.

S minden vallás azt állítja magáról, hogy ő az egyedüli igazság. Az én vallásom a katholicismus, azt mondja határozottan: én vagyok az igazság!

Ugyanezt mondta a görög pogányság és Sokratesnek nyújtotta a mérge poharát. És ez a jó ember, igazságos ember, meghalt a város gúnykaczaja mellett.

Én vagyok az igazság! mondta a zsidóság — keresztire feszítvén Krisztust; és a vesztőhely mellett elhaladó férfiak, ott Jeruzsálemben a megváltási halál nagy órájában kiáltottak Jézus felé: ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről!

Én vagyok az igazság! kiáltott a protestantismus, Servet kivégeztetése alkalmával.

Minek is folytassam tovább? Tény az, hogy minden vallás magának hirdeti az igazságot.

Pedig a vallás, ha azt az emberi társadalom szempontjából vesszük tekintetbe — semmi, nem jelent semmit, nem segít semmihez, ha az nem az erkölcsi törvény istenítése.

Ezek a gondolatok foglalják el bensőmet; mindig ezek az érzelmek hatják át szívem-lelkemet, egész lényemet; főleg ma, midőn a kereszténység nagy ünnepéhez, Krisztus feltámadásának, a husvételnek nevezetes jelentőségű ünnepéhez közeledünk.

A hosszú kemény tél után, mely jeges dermesztő bilincseiben fogva tartotta a földet, végre a mi vidékünkre is be vonul a természet új életre ébredő tavasz. Hiszen várva várjuk őt már mindnyájan, a gazdagok s szegények, a betegek és egészségesek, a felnőttek és gyermekek egyaránt.

Hosszú álamból fölébred a természet is és ünnepelni fogja ő is feltámadását.

Ugyanakkor a természet új életre való ébredésével, feltámadásával, — tavasszal a világ nagy Tanítójának, Felszabadítójának feltámadási ünnepét, a ki az összes emberek testvériségéről s szeretetéről szóló tanaiért kész volt keresztre feszíttetni magát és a legyalázatosabb halált szenvedni.

A feltámadás ünnepének előestéjén mindentűn hangzik az: „Aléluja”, — feltámadt akkor Krisztus a Megváltó! Emberek milliói örömmel visszhangoztatják e szavakat.

A keresztény ünnepnek közt egyik sinesen talán a titokzatosság oly sűrű fátyolával fődve, mint a husvétii ünnep.

Ritka keveréke ez a pogány, zsidó és keresztény elemeknek, melyből a husvétii ünnep össze van téve. Középpontját képezi a feltámadt Megváltó keresztényi hódolása; vagis az az eszme, gondolat, hogy az enyészett öléből új élet támad.

Valóban megérázkodtató, de egyszersmind lélekemelő bizonyosság rejlik azon kétségbevonhatlan processusban, hogy az embereknek meg kell hallniok, hogy mások éljenek. A buzamagnak el kell enyésznie, hogy így új buzakalás

támadhasson; a fonyadt faleveleknek le kell hullaniok, hogy az erdő ujonnan zöldülhessen. A szükségből, szorongatásból erő támad, a betegségben készül a felépülés, és a halál öléből új élet születik.

A husvétii ünnep — symboluma az Istentől született és Istenben nyugovó élet mulhatatlan tartamának.

Törekedjünk azon csodálatos események történelmi bizonyítékainak töredékeiből megnyerni a vallási eszmék magyát.

Ez azon kérdésben látszik foglalva lenni: vajlon létezik-e valami, a mi erősebb a halálnál?

Még Jézusnak halála is, mely a kereszt rémségei folytán, övére nézve oly rettenetessé vált, még — mondom ez a halál sem volt képes szívünkől kiszakítani Jézus képét. Mert a halálnál erősebb a szeretet, mely az elköltözöttékről megemlékezik; és erősebb a halálnál a szellem, mely a rokon lelkekben folyvást él.

De a husvétii ünnep — még tovább is mutat; a mennyben gondolatainkat a földi tünemények zavaros változásától általában eltereli és az örök élet változhatatlan nyugalmába emeli; mert a halálnál erősebb az örök élet, mely a föld porát lerázza.

Földi életünk a bajok és viszontagságok láncolata; testünk rövid ideig virágzik, azután csakhamar fonyadni kezd; de a szellemünk szorgalmasan kutatva s vizsgálódva, csak részenként megismeri az igazságot s csakhamar elveszíti rugékonyságát, szívünk pedig ritkán vidul fel, — gyakran szomorkodik, elkeseredik, megsebesíttetik.

Szerencse, hogy mint czél lebeg szemünk előtt az örök élet, a hol tagjaink, szívünk fájalmát többé érezni nem fogjuk.

Áldott legyen emlékezete annak, a ki gyakorlatosan megviláskoltott, nagy tisztelőben új életre ébredett, a ki az utat mutatta meg nekünk, mely a nyomorúság, a jagtatás völgyéből azon hegyek magaslatára vezet, a honnan a segély érkezik; azon utat, mely vezet az éjjelen, a sötétségen át a világosságba, a küzdelemből a győzelemhez, a véges életből az örökké valóságba.

A „FELVIDÉKI HIRADÓ” TÁRCZAJA.

„Ismeretlen nagyságok . . !”

Egy volt sziniszagató visszaemlékezéseiből.

Közi: Zányi Kálmán.

— A „Felvidéki Híradó” eredeti tárczája. —
Valahányszor szembeállok a vidéki szinészektől aktualitásúval mindig felélednek bennem az elmúlt idők fák emlékei s kritikai párhuzamba állítják egykori sziniszagató pályafutásomat a modern kollégák helyzetével. Az előrehaladottság persze megmosolyogja primitív gyarlóságainkat s szánakozva gondolt vissza atszenvetett anyagi és erkölcsi nyomorunkra, mely arányos lehetett kis körre szorítottok szellemi működésünk érdemeivel; de nincs igazam!

Kevés jövedelemmel, sok ambícióval és szívet-lelket ihlető lelkesedéssel jobb dolgunk volt, mint a mai vidéki szinészeknek, akik nagy garderobbal, még nagyobb igényekkel s művészetük megbecsülhetetlenségének tudatában szászokról kénytelenek ábrándozni és torintokong megküzni.

Mi bizony rizist, csukrot, lisztet és szalonát is szedtünk beléptünk, mely jövedelem aztán feleségem (a Luzzó igazgatóné) főzte table d'hôte-jának színi fejében lett elfogyasztva. A ruhátarunk is univerzálisabb volt a moderneké. Voltak olyan kaftanyaink, melyeket a la Fregolli be- és ki lehetett fordítani, a kabátot nadragának is felhúzni s Romeo palástja túrelmesen elszenvetett a darvinisztikus atalakások egymástutántját kezdve a lepedő és paplantól egész a Snaider Fanny

krinolinjág. A kulisszák változatosságában sem szűkölödünk. Volt a transport-kocsinknak olyan vendéglő-dála, hogy hosszabban erdő, szelbente várost s mellordítva hajót mutatott, egészen véve pedig a rébuszig érthetetlen valami volt és csak csigazta a fantáziát. A világitás fagygyúgyertától eredt, melyek »antré»-nak folytak be. Így minden első jövőknek a maga hozta két gyertyával kellett eligazodni a sötét színben. Ha pedig nem ment a keszf, a mely faluban megjelentünk annak népe kötelességének ismert minket elertantni közösen jobb viszonyok bekövetkezéséig.

De nem is életünkrol, hanem elmésségünkrol akartam tulajdonképen megemlékezni. Vándorlásaink közben Csacsokovára is elvetődünk, mely varoska arról volt nevezetes, hogy felett műérzkű, a hogy mondani szokás, korat meghaladó izést tanusító közönséggel jelleskedett.

Lám ez kellett nekünk: Thália vándor papjainak, kik minden helyen majd beleszakadtunk az irodalmi izlés fejlesztésébe s mire eredményre jutottunk, kifogyott a türelmem és aldozatkozásój olaja s a lelkesedés lámpasa kialudt.

Az engedélyt a működéshez persze a polgarmestertől illetve a kapitánytól kellett kikunyorolni. Mikor a polgarmesterhez ismételt kopogtatás után benyitottam, konsternálva hökkentem vissza.

A közepes úr egy plaidból improvizált palástban papircsakóval a fején vitélű szuhogtatta hosszú lineálsat a tükör előtt.

— Hogy mert ön beléni a csukott ajtón, rivált rám dühösen.

— Valami képmutató zára lehet az ajtónak kérem, de világosan hallottam szólni Teintetes Uramat:

— Allj elő, cifra hiúságok bolygó szelleme!
— Ah úgy, derült fel a haragos arcz, de ezeket a hős Tardano mondja Didorádának. Ah, micsoda tragédia ez barátom, de ön ehhez nem ért!

— Kérem én Bolyongó Libakos vagyok a Stella szinészársulat igazgatója s engedélyt volnék bátor kérelmezni a helyben való művészkedéshez.

A hatalmas úr végig nézett rajtam.

— Ugy? — No jó, de vannak-e megfelelő erői?
— Vannak instálom!

— Hány ember?
— Az a körülmenyektől függ. Vagyunk tizen, de ha kell nyegvenet is mutatunk. A ki leszerelték kimegy s más oldalon új maszkban, új szerepben újra belép. A közönség érdekében való gazdasági módszer ez kérem s kitűnően bevált.

— Hogy képes ajánlani embereit?
— Oh! a legmeggyőzőbben. A nevaim már negyvenedik éve gyakorlatja ennyival produktumait. Csendesen a feleségemre gondoltam, ki főz az egész truppnak s maga is enni való naiva volt (hej!) valaha. A tragikám már annak született teremést. Padlásokon született s menten a kéménylyukon beleesett a kovászos teknőbe; a keresztelésre vivést pedig belejettették a patakba. De mindenből kilabalt, hogy szerencsés lehessen Csacsokovaron deklétálni a nagyérdemű közönséget; a komika meg igazi zseni a nagy nemében; ha jó kedve van mindig sir és zokog, ha meg elbusulja magát kacagni, mokáni kezd. Taktikám az, hogy előadás előtt leszedem s felmondok neki a mire ő a legmulatságosabb estét improvizálja a publikumnak . . .

— Elég, elég barátom hisz ön egy boldog direktor a milyennel csak találkozni vágytam. Én megadom

A nyugot húsvét napjainak és a kelet föltámadási örömeinek hajtóereje valóban nem egyéb, mint bizonyossága az új életnek, mely diadalmasan támad fel a sírból és az enyészethől.

Mi mindnyájan tudjuk, hogy az éj rettegei reggelenként távoznak és hogy a félelemnek s a kínnak kellemetlen gerjedelme, a világság örömei által elriasztva, ouidiba ismét visszamásznak.

De lehet-e nagyobb fájdalom a halál fájdalománál? Ó okozója a keserű könyveknek, őt vádolják a sóhajok miaradjai; az ő nyomait követik ezerféle alakban a nyomor s a jagatás.

Van-e vizsgálatás a halálban, van-e béke-üdvözet a sírokon, létezik-e remény az élet s boldogságának szétrombolása után?

A húsvét reggelle azt mondja: van olyan vizsgálatás, van békeüdvözet és oly remény!

Mert ha oly nagy az életnek hatalma, hogy a lombtalan gallyakból duzzadó rügyeket, őrös mezőkön sarjzók vetéseket előidézni képes: hogyan ne legyen az eléggé nagy arra, hogy a bátoratlan szívben új tetterőt, elhagyott községekben új vezéreket s hőseket ébresztson? *Ez az új hitnek a nagy dala, hogy a szellemen élő Krisztust, a kereszt átkát a győzedelmes kereszténység üdvőre változtatta át!*

Bár ha mi is szemünk előtt tartanók azon magasztos, a világot egyedül boldogító eszményt, melyet hirdetett, melyre tanított, melyért meghalni kész volt *Megpáltónk!*

Bár ha mindnyájan követnők e nagy, szent eszményt! Mert hiszen nincsen e világban más, a mi az embereket emberséges emberré teszi, mint ezen isteni eszmény: *a szeretet!*

Alleluja!

Cselkö József.

A társadalmi reformról beszél most az egész világ és így nem eszda, hogy a tót túlzók helybeli lapja közelebb már részanta a fejét és egy egész vezércikkelyt szentelt a társadalmi reformoknak. Megvalljuk őszintén, hogy erre már jó ideje kíváncsiak voltunk. Amde nem arra vártunk mi, hogy miképpen fogja majd a „Národnie Noviny” magasztalni azt a korszakot alkotó reform-munkát, melyet a magyar liberalizmus, illetve liberális kormányunk a vasárnapi kötelező munkaszünettel kezdve a eszléd- s munkás-pénztárak üdvös s emberszerű intézményeik következtében egymásutánban véghez vitt és amelynek továbbfejlesztésén nagy gondot a szakadatlanul dolgozik. Ennyire, vagyis a magyar államiság által megalkotott s jótévő intézmények elismerő s hálas felmértésére a tót túlzók nem képesek. Tudja ezt róluk minden avatottabb ember.

Mi tehát inkább arra voltunk kíváncsiak, milyen módon fogják majd ezek a t. urak kitérni ama hazafias kötelesség elől, hogy legalább tudomásul vegyék azokat az állásos reformokat, melyeket a magyar társadalmi buzgósság értelt meg a kisiparosok, munkások s eszlédök, valamint egyenleg a szegényebb nép-rétegek helyzetének gyökeres javítására.

Jóhiszemű várakozásunkban azonban alaposan csalótkoztunk. Mert a „Národnie Noviny” nemcsak el nem ismeri a magyar társadalmi reformokat, melyeknek közhasznú hatékonyaságát egyformán áldja majd a magyar, mint a tót vagy sváb; hanem egyenesen *meggyanúsítja* az egész reform-tevékenységet, azt hirdetvén, hogy aki

csak tót, az szorgosan óvakodjék a modern társadalmi intézményektől, első sorban, természetesen, a magyar szociális reformoktól.

És erre az óvatosságra — úgy mond — annál nagyobb a szükség, mivelhogy a tót nagyon könnyen asszimilálódik; áthasonul a környezet s közviszonyok alakulásához képest, sokkal inkább, mint a szláv néptörzsek bármelyike.

Bolond is volna a tót, ha nem nyúlta két kézzel ama reformok után, melyek társadalmi s anyagi helyzetének javítását biztosítják, munkásságának jobb érvényesülését előmozdítják, családjának jólétét megalapítják, és még a bekövetkező betegségek, baleset és munkaképtelenség esetére is előkészítik az ő s övéinek a megélhetését; biztosítják a nyomor s inség ellen.

Vizsont hálátlan s embertelen volna a tót, ha testvéri szeretettel meg nem szorítaná azt a kezét, mely róla is ily őnzetlen módon gondoskodik.

Elfogadta a tót joglábly is 48-ban a jog-szabadság áldását, melyet a magyar nemzet vele is igaz testvéri módjára megosztott. Elfogadta az alkalmány visszaállítását után az új nemzeti magyar államiság összes jótéteményeit és elfogja fogadni most is a kis-ember, a kisiparos, kisgazda, munkás s eszléd javára megalkotott reformokat.

Hiába akarja ezek ellenében elfogultatni tenni a túlzók enlített czikke. Hiába burkolja ezeket az üdvös reformokat holmi általános szociális trázások jészítő mezébe. És hiába gyanusítja meg az egész reform-mozgalmat. Ez a konkoly-hintés nem fogja elhymni azt a tiszta bizút, melyet ez a reform-tevékenység elvetett a leginkább rászorolt néposztályok kiszámíthatatlan előnyére.

Ez a meggyanúsítás abban éri el a tetőpontját, hogy ezt a modern társadalom-mentő tevékenységet *vallásatlansággal, kereszténytelenséggel* vádolja meg.

Sokkal furaogabb azonban, hogy ezt a már létező társadalmi reformokra egyenesen s név szerint kimondandó; ellenkezőleg gyanusba akarja keverni a tót ajuak előtt az egész reform-munkát, hogy így a részletenként már fogatosított intézményeket meggyáltsesse mint kereszténytelenségek. A lóháti út világosan kikandikál. De kéri a fortélyos szándék abból is, hogy bizony „Gyurókat” gondatlansággal szívből vádol . . .

E félrevezetéssel szemben meg kell óvunk a tót ajku népet. Különösen az igazán ember-barát hivatalnokai, lelkes s tanító köröknek kell gondoskodniuk arról, hogy ott is, ahol a konkoly-hintés azelőtt némiképpen sikertült, megértse a nép a társadalmi reformok áldásos s üdvös voltát és ezzel együltt buzduljon föl szeretetben nemzettük s államiságunk iránt.

Ez mindnyájunknak annál nagyobb kötelessége, minél nyilvánosabb az, hogy a szegény Felvidék népe még leginkább rászorult e reformok jótéteményeire . . .

Az utak befásítása és Turóc megye gyümölcsözete.

(Vége.)

Sajnos nálunk ilyen kevés van, de aztán ne is csodálkozunk, hogy a jó gyümölcs is kevés.

Tegyük fel, hogy gyümölcsfaink elokrosodása kikerülne figyelmünktől, de azok sűrűsége már nem kerülheti ki.

Lehet-e kívánni olyan helyen, a hol a körte- és almafák alig 3—4 m. távolságra vannak egymástól, fejlett gyümölcsöt?

Kövessük csak az amerikai pályadíjnyertes kertész példáját, és meglátjuk, hogy mennyire változott meg gyümölcsünk úgy a nagyságban, mint a minőségben is. Saját szemünkkel és nyelvünkkel is nehéz lesz elhittetni, hogy a gyümölcs egy és ugyanazon fáról való.

Tegyük fel, hogy a felhozott hibák nem volnának semmiféle káros befolyással gyümölcsünkre, még mindig uszunk annyit hibában, amelyek miatt meg egy jó fajta gyümölcsfa csenevész gyümölcsöt hoz.

Gyümölcsaink nagyobb részt magas fenyőfákka

vannak körülötte s azon kívül még egy 3—4 m. magas kökerített körülve.

Ilyen gyümölcsösökben azt tapasztaltam, hogy a gyümölcs nem érik meg, hanem elonnyad.

És természetesen, mert a magas fak és kerítések miatt sem a nap, sem a levegő nem járhatja át a kertet, amiért is abban örökös árnyék uralkodik, melyben nem érik úgy a gyümölcs, mint a nap és a levegőjárta helyen.

Ha kertünknek regényességét is akarunk adni, körülötehetjük azt magas fakkal is, de csakis az északi oldalt, a miből akkor hasznunk is lesz, hogy a felhőt fak védő bástyákkal lesznek oltványainknak az északi szelek ellen.

A déli oldal azonban mindig nyitva álljon úgy a levegőnek, mint a napnak.

Egyik évben egy kis Napoleon vajkörtéfám gyümölcsöt hozott.

Meg akarván tartani az első gyümölcsöt, kénytelen voltam a kerti tolvajok miatt az egész oltványt lézcekkel körülvenni, úgy, hogy az egész fa egy sűrű kalitkaba került.

Fejlődött is a két éves koránájú oltványon 4 drb. 250 grmos gyümölcs (mind a 4 drb. 104 kgr.) de gyümölcsöz izetlen volt és elszotyosodott.

Es ime fényes bizonyíték, hogy a beárnyékolt helyen még a jó fajta gyümölcs is rosszza valik.

Nézük meg már most magat a faltetűt! A hozatott oltványok megérkeznek, a csomagot felbontjuk és ekkor előveszünk egy kapát, amelylyel forgatatlan földben csak akkora lyukat kaparunk, amelybe beleférnek a gyökerek.

Ebbe a lyukba aztán beállítjuk az oltványt, a kikapart földet a gyökerekre hanjuk és így készen vagyunk az ültetéssel.

Termő fiatal oltványokon tapasztaltam, hogy ezek igen kevés és alig 2—3 cm. hosszú éves vesszőt hajtának.

Kiásattam egy ilyen oltványt és láttam, hogy milyen szépen nyugozsának ennek a gyökerei egy asztalnyi nagyságu kovón.

Kiemeltem a követ és újból beültettem a kivett oltványt.

Ennek az eredménye az volt, hogy az egykor nyomorogó oltvány már a második évben méteres hajtásokat hozott.

Kövekre ültetett fa későbbi éveiben elrákosodik. Megyénk földje köves, ami nem olyan baj, mintha kavicsos volna, mert ha a nagy köveket kiemeljük, alattuk találunk megint termőföldet, amelyben nemcsak az alma, de a körte is igen szépen díszlik.

A görök asatásánál ne sajnájuk a munkát, hanem menjünk asónkkal olyan mélyre, a meddig csak termőföldet találunk (50—120 cm).

Igaz, hogy ez nagy munka, de kifizeti magát.

En pl. 200 göröt ásattam 60 cm. mélységre, és ezekből kikertült 38 szekér kő, és pedig olyan kő, hogy némelyiket örökké kellett kiemeltemen.

Ma, hála az Ur Istennek nincsen okom sajnálni azt az izasat, hogy ezeken a tavaszok bámulatosan szépen fejlődnek.

Sajnos, hogy ezen itéletet csakis a tavaszok ültetett oltványokról mondhatom, mert az ősziek csak nyomorogotak.

Tavaszkor ezeket kiásattam és csodálkozásomra az átültetésekor szép és egészséges gyökereknek a metszési lapját koromfeketének találtam.

Ezen esztől telálható Felvidékünk részére azon szabály, hogy őszkor ne ültessünk fat, mert nálunk igen ritkán képződhet az átültetés ősrén hegedési szövet a metszési lapon, aminek következménye a gyökerek elfeketedése, ami későbbi éveiben az elrákosodást vonja maga után.

Ugyebár haladatlanok vagyunk irántad, kedves gyümölcsfám?

Mikor már ennyit elmondottl keserves itlédetről,

az engedélyt sőt beletet is jegyezek minden perupytu részére, de csak egy feltétl alatt.

— ?

— Ha kellő effectussal szinre hozza *»Tordano kesereit.* e azt a dicő tragédiát, melynek illétségsége lelkem jobbik fele szakadt s már 20 éve játszatogtam magamban, mert nem akadt oly színészrút, mely tevezette volna!

Ilyenkor kérem a színigazgató mindent ígér, a minthogy én is ígertem és elvittem a 9 felvonásos tragédia 36 irott árkusát a honom alatt.

A kapitány már diskrétében ember volt s csak egy 4 felvonásos bohózatot szózt a nyakamba, mondván ha azt a darabot még bemutatásban ismertem meg, kinevez engem a csacsakavári állandó színház vidék-járó igazgatójává.

A jársabirónál komoly fónstokodásokban vetelekdtünk. Az ambicziós urai ember egy irásokkal tömött fókba engedett bepillantnom.

— Tudja mi ez Amice? Bünügyi tárgyú drámák! Csupa tapasztalati dolog euripidisi feldolgozásban. Goethe tudja és én, mi csak az atélt dolgozók szenteltek költői vénánk idomító tevékenységét. Van itt sok megrázó dráma: Dobak kontra, Hatura, Elenka hütlenség stb. de legmegkapóbb a *»Hamis tanu.* Ez, ez fogja kedves Boloyong barátom bemutatni s meglassza ön is, én is elierjük a világrekordot veie. Ezzel lehet meg Iruuk színiigazgatója is.

Elvallaltam, mert 3 abonoma egy oldal szalonával és 2 sönkával járt a nyomában. Aztán a hóvá fordultam kaputos emberekhez, mindenütt a szellemi nagyság, szerzői ambicziója kisertett.

A főorvosall voltam legnagyobb bajban. Minden-áron feleségének hiszterikus szymptomáit akarta egy bus operában bemutatni.

Mikor játszani kezdttük a szerzőm volt, ki anyagi aldozatoktól vissza nem riadó várt a premierjét.

Tudom, hogy a modern szinigazgató kétségbe esnék ilyenkor, én azonban nyuzodtan hoztam színre a *»Hamupipóket,* a *»Czikondási keeskerablót* és Rübecollt. Végre sürgetni kezdtek a türelmetlen szerzők a maguk dolgát.

Elmentem mindegyikhez külön külön s ragyogó arccal bejelenttem, hogy a jövő vasárnap adom a darabjukt feantartva magamnak azt a jogot, hogy azt (illetve azokat) hol és ha kell színszerűbbékké tethessem.

No vasárnap aztán nagy ünneplésséggel végbe ment a *»Vittoria»* cz. darab előadása Balzac-tól, mely óriási sikert aratott. Az örvezendő 10 szerző kissé furcsalotta, hogy a szinpadról a saját eszméjét sem ismeri meg, de egészen véve meg voltak elégedve.

Nagy lakoma következett utána s én tapintatosan éltettem a helybeli incognito szerzőt. A tiz arcz boldog mosolygott.

— Hah, ez a Balsac én vagyok!

De vége hozzám dörögldőzt a patikus

— Direktör uram hallja hiszen Balsac francia író.

— Az meglehet, de itt pseudonym. Balsac a II-ik vagy III-ik, mit tudom én melyik?!

— Minek ez a titkolódzás?

Hogy az irygek bosszujától és ellenségek szemé-lyeskedésétől megóvjam a bontakozó zsenit. Tessék batran Balsac álnéven költeni ezentül.

A tiszteletes úr azonban belátott a veszmébe és leolvasta a tiz szerző hamis diadalérzetét az arczokról.

— Rogo — szölte meg engem, — maga pogany istennő! Thalia eszperse, én pedig az üdvözött vallás papja, de azt mondom a hitvallásban legfőbb a jó lelkiismeret. Maga becsapta ismeretlen nagyságainkat s elvakította őket öntélszűk kaprazatával. A jövőre más tanácsot adok önnek. Tegyen úgy mint én.

— Hogy, hogy . . .

— A dekadens világerkölcös közepette nagyon meglazult a vallás iránti tisztelet, figyelem és őszinte hit, hat hogy sohasem csökkenjen az érdeklődés az év elején egy lakomán nálam elmondok egy érdekesítő témát illetve csak a bevezetését és egész éven át folytatásokban prédikálom végig. A jámbor nép szereti az ingyenes mesét s várja a végét. Így mindig ott vannak a predikációk.

Megértettem a jószívű urat, ő egy oly darab megszerzésére ösztökölt, melynek első bekezdését ingyenes adó és a közönség ha folytatásait és végét akarja ismerni, kénytelen-kelletlen fel kell keresnie Thalia templomát s fizetni a befejezést.

Hej ti szerény szinműrök el ne zárkózzatok a vidéki szinseter ezen boldogító gyógyszerkezelel, irjatok szinműveket 30—40 folytatásban s a haza meg lesz mentve! Mert szó, ami szó a hazafias áldozatkészség és kultúrfeletad teljesítés dolozában sokszor oly érdeketlenek a kis városkák hazafias erényekben öregedő egyes bajnokai, mint a cet háta, kinek mindegy akar Thalia temploma, akár pedig csepurágók bodeja al rajta. Partoljunk a hazai ipart, de — a művészetet is!

mond meg azt is, hogy itt még éhen is kell halni, mert egész évtizedeken át nem kapsz táplálékot. Nem egy kertulajonostól hallottam, a mikor figyelmeztettem a fak trágyázására: 'volna csak nekem szantóföldjeimre trágya.'

Pedig mennyi trágyalé folyik ki a falusi gazda udvarából az utcára.

Hát nem jobb volna ezt egy gödörben összegyűjteni és azzal gyümölcsfaink talaját más trágya híján öntözgetni?

A ki a felhozott hibákat elkerüli, annak megyékben is megterem olyan jó és szép gyümölcs, akár csak Trencsénben vagy Nyitraiban; mert megyénknek is megvannak a maga különlegességei.

Igy pl. Pázmán alma sehol sem lesz olyan jó zamata és ízű mint Turóc-m. északkeleti részén, mert csakis abban a talajban érj el otthonosok magat.

És mit szólnak a Maszásny-almaról? a mely felhőtt korában rengeteg sok és jó gyümölcsöt hoz.

Csodálkozom, hogy a besztercei-szilvát nem vetették fel megyénk nagyban termelendő gyümölcsfajtáinak jegyzékébe, mert ez a szilva nálunk is igen szépen díszlik.

Ez érvben a község új telekonyvénék hiteltelése alkalmából, a hiteltelők urakat a kertbe vezetem, akik bamulattal fejezték ki a szép és jó gyümölcs felett, amely a rendesen apolt olványokon függött.

A nép látván, hogy nálunk is lehet szép gyümölcs, még meg is kér, hogy adjak el neki olványokat, holott azelőtt még ingyen sem kellett neki.

Az én gadamunkáim, a mikor ültetem a gyümölcsfákat, felsőházotok: 'de kar ilyen jó földet ilyen haszontalansággal rotani!'

Ma már azonban egészen más véleményük van a gyümölcsfáról, mert jelenlegi tanfelügyelőnk nemcsak az iskolai tanításra felügyel, hanem a nép gazdalkodására is.

Az ő tapintatosságának fogja köszönni a mostani fiatalok, hogy éltek utókorán szép és jó gyümölcsöt élvezhetnek, mert ő, a hol csak lehet, mindenütt alapított faiskolákat, a melyeknek megyékben ez ideig híruk-hamvuk sem volt.

Jeszenszky Emil.

A harmadik egyetem — Pozsonyban.

Budapest, 1901. március 29.

Üdvözöm a Felvidéki Híradót az új alakon. Ha becses lapja magára vállalta a felvidéki közönség szerepét — szöveglok mindjárt egy felvidéki tárgy levéllel.

Nem régen meghalt Budapesten egy gazdag szegény ember, a ki néhány százezer koronát hagyott Pozsony városának az ott építendő és szervezendő egyetemre. Bizonyosan tud arról mindenki olvasó s azért ez adományról többet nem is szöveglok.

Valamivel előbb pedig itt járt Szegezd város küldöttsége a közoktatási miniszterrel s kérte a minisztert, építse fel Szegezen a harmadik egyetemet.

Most pedig azt olvasom, itt járt Mármárossziget városának küldöttsége ugyancsak a közoktatási miniszterrel azzal a kérséssel, állítsanak fel az ország harmadik egyeteme — Mármárosszigeten.

A harmadik egyetem kérdése tehát — napirenden van, ha megdöglök, hogy nem zörög a haraszt, ha nem fúj a szél. De maradjunk csak a közoktatási miniszter rezervált kijelentésénél, hogy a kérdés még nem aktuális s szorítokozunk tisztán ez a egyszer okvetlenül létesítendő egyetem székhelyi kérdésére.

Véleményem szerint az ország legközelebbi egyetemét, tehát a harmadikat okvetlenül Pozsony városába kell építeni. Tehát: a mi szilkebb pátriánk a tót Felvidék s nem Mármárossziget — a rutlián Felvidék.

De a tót Felvidék nem mint ilyen kapja majd a harmadik egyetemet, mint ilyeneké nincsen is rá szüksége, mert nekünk közelebb van Budapestre, mint Pozsonyba, de az országos érdek fogja magával így hozni, hogy Pozsony kapja meg a legközelebbi egyetemet.

Ez talán kissé merész állítás? Pedig nem az. Tagadhatlan, hogy a harmadik egyetemet Szegezd városának szánta a közvélemény. A nagy és népszerű magyar városnak. Megérdemli az egyetemet, megérdemli, már földirati fekvésénél fogva is, de azt hiszem, már csak az ország nyugediki egyeteme juthat neki.

Szentül meg vagyok róla győződve, hogy a harmadik magyar egyetem székhelyét nem a faji magyar közvélemény akarata, hanem az országos magyar politika érdeke fogja eldönteni.

S ez, nézetem szerint kénytelen lesz Pozsony mellett foglalni állást.

Lássuk az okokat.

Pozsony mellett szöveglok:

1. Pozsony előkelő neve a magyar történelemben s különösen kiváló kulturisztóriai jelentősége: több magasabb tanintézet (jogi akadémia, ev. teológia).
2. Földirati fekvése. Bécshez közel fekvésénél, a Bécsbe öntülő ifjakat a pozsonyi egyetem lekötöheti.
3. Vannak kész kulturális alapjai.
4. Pozsony város német életének megmagyarosítására az egyetem erősen befolyra.

A nagy ok közül a legjelentősebb a 2., de a magyar kormány ügyes közoktatási politikával már is megakadályozta a magyarországi ifjaknak tömeges beiratkozását a bécsi egyetemre. Tehát e második ok is sokat veszített jelentőségéből.

Meggyőződésem szerint a Pozsony mellett szöveglok okok teljesen eltörpülnek egy politikai ok mellett, a melyet eddig még nem látunk, mert nem látjuk, a mely azonban már a legközelebbi időben, nézetem szerint már egy even belül okvetlenül megjelenik a látlatáron s ez a csehek második egyetemének felállítására. *Er. anbn.*

Ha Brünnben cseh egyetem léteztül, a magyar kormány ellensúlyozására akarva nem akarva egyetemet létesít — Pozsonyban.

E lépésre várakozókat majd a nemzetiség-politikai okok s maga a faji magyar közvélemény fogja követelni, hogy Pozsonyban magyar egyetem állítsanak.

Es vajjon miért? Lássuk a tényeket.

Bécsben és Prágában anyai tót nemzetiségi egyetemi hallgató van, hogy itt is, ott is egyetemi körök tartanak fenn (Bécsben „Národ“ és „Tatran“, Prágában „Delvan“). Azt biztosra lehet venni, hogy ezek a tót hallgatók odahagyják Bécsot is, Prágát is s mindannyian Brünnben, a tóttag társaságában ülnek tanult. S ha egyszer itt lesznek, a brünni cseh egyetemmel erős tót nemzetiségi életet szerveznek, annál is inkább, mert a csehek gondoskodni fognak róla, hogy a tótok ott jól találják magukat. Dr. Vlček Jarosláv, a tótok egyik legkiválóbb irodalmi alakja, csak azért labilitálta magát a prágai egyetemre, hogy a brünni egyetemhez a cseh és tót irodalomtörténet tanárjárja ajánlhassa a prágai cseh egyetem professzori kara. Brünn lesz azontúl a cseh-tót irodalmi közélet és a cseh-tót nemzeti egység központja és nem Prága.

Tessék most elképzelni, hogy Brünnhöz milyen közel fekszenek a nyugatmagyarországi tót megyék, hogy mennyi mindenféle csábításnak lesz kitéve e tót megyék egész tót ifjúsága mind szellemi mind anyagi tekintetben, tessék ezt jól megfontolni az összes következményekben...

A brünni cseh egyetem erős nemzetiségi jellege arra fogja kényszeríteni a magyar kormányt, hogy a nevezett egyetem földirati előnyeinek ellensúlyozására s nemzetiség-politikai okokból az észak-nyugati magyar határon magyar egyetemet állítson.

Es így jöhet létre Pozsony város egyeteme, a melyre különben alig volna ez idő szerint kilátása, dacára nagy számú tanintézetének és jelentős tanügyi alapjainak. Most már csak az a kérdés, kapnak-e a csehek egy második egyetemet és ha igen, Brünnben helyezik-e azt el?

Meggyőződésem az, hogy a csehek a legközelebbi időben megkapják a második egyetemet.

Lássuk csak, hogy az utóbbi időben mi történt Ausztriában. A csehek jó akaratára szükség volt az osztrák kormánynak s azt, hogy az obstrukcióval felhagyjanak, konzessziókkal vásárolta meg. Erős a hitem, hogy a konzessziók egyik legfontosabbika a második cseh egyetem. Az osztrák kormány a németeket arról biztosította ugyan, hogy a cseh egyetem nincs a cseheknek adott konzessziók között s hogy a kormány nem is tárgyal róla a csehekkel. Ez azonban csak annyit jelent, hogy az osztrák kormány fel a németek obstrukciójától s kibívtat keres, de nem jelenti azt, hogy a császár legközelebb ónkaratulgat pártissal nem fogja a második cseh egyetemet életbe léptetni, épen úgy, a mint azt egy évvel ezelőtt a második cseh meggyőződésemmel tettem, mely ugyancsak Brünnben helyeztetett el.

A mikor azt mondtam, hogy hiszem, hogy a csehek egyeteme a kapott konzessziókban benn foglaltatik, azt nem így kell érteni, hogy ebbeli hitem csak a hiten alapul. Én tényekre és jelenségekre támaszkodom. A cseheknek az utolsó egy év alatt, a nyelven-deletek visszavonása óta, egyedül és kizárólagos nemzeti követelések a második egyetem volt. Morvaországban alig van esch község és került, a mely nem peticiómalta volna a cseh egyetemet. Azóta, a hogy a csehek az osztrák kormánynyal békét kötöttek, a csehek egyetlen egy szóval se említik a második cseh egyetemet. Ebből s a csehek elégedettségéből, a mely ez idő szerint félre nem ismerhető, csak azt lehet magyarázni, hogy a második cseh egyetem — léteztívta van.

A második cseh egyetem meg lesz és pedig nem Olmützben lesz meg, bár ott sok a tanügyi alap s kész a katolikus hittani fakultás, hanem Brünnben, a hol már a cseh mit egyetem is székelt s a hol nagyobb szükség van a cseh nemzeti törekvésnek a nemzeti harez eszközeinek hathatós szaporítására, mint Olmützben.

Dr. Czambel Samu.

HIREINK.

— Személyi hírek. Ifj. Jush György Turócvarmegye főispánja, néhány napi tartózkodásra a fővárosba utazott. — Ugyancsak a fővárosba utazott Beniczky Kálmán, turócvarmegyei alispán is.

— Április hó 11-ének megünneplésére az egész Felvidékről érkeztek be tudósítók. A beküldött programokat tésztük miatt nem közölhetjük, de a lefolyt ünnepegekről megfogunk emlékezni.

— Justh Ferenc holnapi beszámolójára a stúnyafürdői választókerületnek polgárai nagyban készültnek, hogy megjelensülkkel is dokumentálják azt az igazi ragaszkodást és szeretetet, a melylyel képviselőjük iránt viseltetnek. A holnapi beszámoló alkalmából megnyilvánuló kijelentések méltó zárfolatai lesznek annak új zott és tendenciózus híreszteléseknek, a melyek azt szerették volna a nagy közönséggel elhitetni, hogy a mosóczi üsszejövetelen heves beszédek mondottak volna ellenében. A dolog pedig úgy áll, hogy még a nemzeti üsszejövetél közül is többet azt a kijelentést tették, hogy Justh Ferenczel szemben, kinek a vármegye közgazdasága körül elévühtelen érdemei vannak és a ki annyira bírja a választókerület polgárainak bizalmát — nem tanácsolják az ellenjelöltnek fölleptetését, mert semmi kilátás sem lehet az eredményre. Valamint tény az is, hogy épen a nemzetiségiek botránkoztak meg legjobban azon a felszólaláson, a melyet elég érthetetlenül tett egy ember, a kinek pedig elég alkalma volt meggyőződni arról, hogy Justh Ferenc teljesen

önzetlenül szolgálja a közügyeket. Megtörténhetik ugyan, hogy ellenjelöltet fognak felállítani, de már most is bizonyos, hogy az éppen úgy el fog bukni Justh Ferenc ellenében, mint a hogy elbuktak az ellenjelöltek atyjával és hatyjával szemben mármányszor.

— Kinevezések. A Vall. és Közokt. m. kir. Miniszter Somogyi Gézát a zintóváraljai állami tanító képezdének igazgatóját a VII. fizetési osztály 3-ik fokozatába nevezte ki. Ezen előléptés mint az igazi érdemek jutalma nemcsak a Felvidéken, de az egész ország tanügyi körében élen örömmel fog találkozni. Megérdemelt előléptetésben részesült még a turócvarmegyei polgári iskoláknak egyik régi lelkes tanára Kortács János, a kiva IX-dik fizetési osztály 3-ik fokozatába nevezetett ki. Polgári iskolai rendes tanítóvőné illetve tanítóvá kinevezettek végül Akantissz Gyúthy Ilona s. tanítóvőné és Müller Vilmos kiegészített felső kereskedelmi iskolai tanár, mindketten a turócvar-szt.-mártoni polgári iskolához.

— Előléptetések a felvidéki tanári karban. A Vallás és Közokt. m. kir. Miniszter Paulik József trencsényi, Chovanec Dániel trsznai, Gyulaffy József löcsői, Muszkalay Antal trencsényi, Kun Ignác, Jurkovic Emil és Faith István beszterceibányai, Vojtás Mátyás selmecbányai, Dr. Laver Arpád, Reimlinger Gyula és György Alajos losonczi, Bauer József és Förster József löcsői fogynásumi illetve förealiskolai rendes tanárokat a VIII. fizetési osztály 3-dik fokozatába kinevezte.

— Gyasvart. A mult napokban hunyt el Bécsben kövendi Barczok Károly nyugalmazott ocsendörnagya a F. J. r. l. és több más kitüntetésnek tulajdonosa 81 éves korában. Az előkelő rokonság gyászában itt a Felvidéken is sokan osztoznak, mert a közszerelemben álló öreg urat itt is sokan ismerték és ő maga is igen élénken érdeklődött a felvidéki viszonyok iránt. Az újabb nemzedék már alig tudja, hogy Barczok Károly majdnem 20 éven át volt a rutkai vasuti telepek gondnoka s mint ilyen vidékünkön is sok jó baráttal dícekedhetett, a kik most igaz részvétellel gyászolják.

— Közül. bizottsági ülések. Arvavármegyében f. hó 11-én, Turócvarban pedig f. hó 12-én fognak tartatni.

— Jegyző-választás Szucsányban. A Lencső József körjegyző elhunytával megüresedett szucsányi körjegyzői állomásnak választás utján való betöltésére f. évi április hó 1-jét tűzte ki a járási főszelegabíró. Az állomás elnyeréséért többen tetek ugyan lépéseket, azonban mire a választás tényleg megkezdődött, Jellinek Bertalan nevezpali jegyző maradt az egyedüli jelölt, a ki a nagyszámú megjelent választók egyhangulag kijelölték ki jegyzőül. Ezt Ujhelyi Attila járási főszelegabíró kijelentve kedélyes lakomára gyűlt egybe, hol Jellinek Bertalanról, ki mint jeles jegyző ismeretes, több felköszöntőben emlékeztek meg. Az új módon megüresedett nevezpali körjegyzői állásra — mint halljuk — Reindl János jelenleg szucsányi segédjegyzőnek van biztos kilátása. Jellinek Bertalan szivesen látjuk a szucsányi körjegyzői székben, mert reméljük, hogy továbbig buzgó és lelkiismeretes munkásságával sikerüljön fog a nép bizalmát megnyernie és az ottani még mindig tisztázásra szoruló ügyeket véglegesen rendezni.

— Neovarl István rutkai állami elemi iskolai tanító és az ottani róm. kath. egyház kántorja, a nagyváradi székesegyházhoz második karnagygyá választották meg és így rutkai állomásáról lemondott.

— Szineszet. Kunhegyi szintársulata, mely jelenleg Turócvar-Szt. Mártonban időzik, virágvasárnapján tartotta utolsó előadását a régi tagokkal. Ezeknek nagyobb része már hétéfőn, a szélsőzsa minden irányába elvázottok és e miatt a mult heten az előadások szüneteltek. Az utjonnan szerződött tagok már együtt vannak, már próbákat is tartottak s az új évekáprilis 7-én fognak bemutatkozni. Innen a társaság három előadásra Rutkára, majd Zólyomba fogutazni.

— Építési engedélyek. A suttói és noszói ág. hitv. evangélikus felekezetek iskolákat óhajtanak építeni. Minthogy pedig e zerből az épület felállítására kizsuzemelt telkek megszemlélése vált szükségessé, Berecz Gyula kir. tanfelügyelő, Ujhelyi Attila főszelegabíró és Dr. Hadz Simon körvorn a helyszínen megjelentek és ezen alkalommal a suttói telkek csak bizonyos feltételek mellett, a noszói azonban feltétlenül alkalmasnak találták az iskola elhelyezésére.

— Tanulmány-ut. A turócvar-szt.-mártoni kereskedelmi iskola növendékei, mint lapunkat értesítik, teljes rendben és minden baj nélkül végeztek be tanulmány-utjukat, a melyről különben fömunkatársunk, a ki szintén részt vett a kiránduláson részletesabban fog beszámolni. A résztvevők holnap már hazafelé indulnak Budapestre, a hol a társaság feloszlik.

— Áthelyezések. Jerszabek pénzügyőri főbiztos Alsó-Kubinból Szolnokra helyeztetvén át, helyébe Broik Lajos p. ü. főbiztos helyeztetvén Kubinba. A Vall. és Közokt. m. kir. Miniszter Sebestha Roza breznóbányai és Bakáné Asboth Alma nagykikindai áll. polg. leányisk. tanítóvőnéket kölcösönösen áthelyezte.

— Az új pénzügyőri felügyelő. A Doba Gusztáv felügyelő nyugdíjasával megürült állomást most föltöltötte be a pénzügyminiszter, amennyiben a felügyelő teendők ellátására egyelőre helyettesi minőségben, Pittner Zoltán pénzügyőri főbiztos rendelte ki.

— A rózsahegy-körtinczai vasút. Mint Liptóli írják az új nagy fontosságú kérdés mindinkább közeledik a megvalósulás felé. E tárgyban a mult hó végén Nagy Ferenc államtitkár előnközte alatt tartottak tanácskozást. A Rózsahegy állomásból kiágazólag Oszadán át vezetne a vonal Körtincza-fürdőig 244

